

Список літератури

1. Communication from the Commission. Europe 2020: a strategy for smart sustainable and inclusive growth. Brussels, 2010. — [Електронний ресурс]. — Режим доступу: <http://eurlex.europa.eu/>

2. Communication from the Commission to the European Parliament, the Council, the European Economic and Social Committee and the Committee of the regions. An Agenda for new skills and jobs: A European contribution towards full employment. Brussels, 2010. — [Електронний ресурс]. — Режим доступу: <http://eurlex.europa.eu/>

УДК 330.341.1

І. В. Власова,

к.е.н., доцент кафедри банківських інвестицій,
ДВНЗ «Київський національний економічний
університет імені Вадима Гетьмана»

ТЕНДЕНЦІЇ ФІНАНСУВАННЯ ІННОВАЦІЙНОЇ ДІЯЛЬНОСТІ В УКРАЇНІ

Ступінь і динаміка розвитку інноваційних процесів — визначальний показник економічного стану країни, здатності до перетворень шляхом створення, впровадження, поширення, практичного використання нової техніки, продукції, сировини. Він зумовлює потребу в пошуку потенційних фінансових джерел забезпечення інноваційної діяльності і реалізації інноваційних проєктів.

У результаті проведеного аналізу стану фінансового забезпечення інноваційної діяльності встановлено:

1) основним джерелом фінансування інноваційної діяльності в Україні є власні кошти підприємств, частка яких у загальній структурі впродовж 2006—2012 рр. становить 60—85 % (у 2012 р. — 63,9 % або 7,3 млрд грн, що на 0,2 млрд грн менше порівняно з 2011 р.) [1]. Найбільші обсяги власних коштів у 2011 р. було вкладено в інноваційну діяльність підприємствами машинобудування, ремонту та монтажу машин і устаткування (31,3 %), металургійного виробництва та виробництва готових металевих виробів (17,2 %) і добувної промисловості (12,4 %) [2];

2) скорочення обсягу фінансування інноваційних робіт за рахунок коштів державного бюджету, що становили лише 1—3 %

протягом 2006—2012 рр. У 2012 р. обсяг фінансування інноваційних робіт за рахунок коштів державного бюджету збільшився на 75,1 млн грн і становив 224,3 млн грн, що склало 2,0 %. Фінансові ресурси державного бюджету спрямовувалися на такі види економічної діяльності — хімічну і нафтохімічну промисловість (45,2 %), машинобудування (21,14 %), добувну промисловість (25,2 %) і виробництво та розподілення електроенергії, газу та води (7,3 %). Високотехнологічний сектор отримав лише 3 % загального обсягу бюджетних коштів на інноваційну діяльність [2];

3) низьку активність банків, вітчизняних та іноземних інвесторів. У 2012 р. порівняно з 2008 р. зменшилось фінансове забезпечення інноваційної діяльності за рахунок банківського кредитування (з 33,7 % у 2008 р. до 21,0 % у 2012 р.), та коштів вітчизняних інвесторів (з 1,4 % у 2008 р. до 1,3 % у 2012 р.) у зв'язку із економічною нестабільністю. За рахунок кредитів здійснено фінансування підприємств з виробництва та розподілення електроенергії, газу та води — 74,6 % від загального обсягу фінансування інноваційної діяльності; машинобудування, ремонту і монтажу машин і устаткування — 8,9 %; виробництва харчових продуктів, напоїв і тютюнових виробів — 6,4 % [2].

Найвищу частку фінансування інноваційної діяльності за рахунок кредитів у 2012 р. отримали підприємства низькотехнологічного сектору — 2019,3 млн грн (83,9 % від загального обсягу отриманих кредитів) (у 2011 р. — 5195,6 млн грн або 94,6 %). Частка кредитних коштів у високотехнологічному секторі збільшилася і становила 169,6 млн грн (7,0 %) проти 5,4 млн грн (0,10 %) у 2011 р.

Такий стан фінансування відображається на результативності інноваційної діяльності в українській промисловості в напрямку її погіршення, про що свідчить зниження показника питомої ваги реалізованої інноваційної продукції в загальному обсязі реалізованої промислової продукції у 2011 р. (3,8 %) порівняно з 2007 р. (6,7 %) на 2,9 в. п. Зазначене підтверджує недостатність потенційних джерел формування фінансових ресурсів для належного забезпечення здійснення інноваційної діяльності й реалізації пріоритетних інноваційних проєктів в Україні.

У ході дослідження встановлено, що за умов бюджетного дефіциту та дефіциту власних коштів більшості суб'єктів господарювання важливим джерелом фінансового забезпечення мають стати кошти банківських і небанківських фінансових установ.

Аналізуючи інвестиційний потенціал фінансових установ, який може бути спрямований на реалізацію інноваційних проєктів можна зазначити, що серед фінансових установ найбільші загальні активи у банків. Станом на кінець 2012 р., вони складають 1127,2 млрд грн і становлять 80 % ВВП [3]. Незначною залишається частка довгострокових банківських кредитів наданих суб'єктам господарювання (19,6 % ВВП — 286,7 млрд грн) попри збільшення фінансового забезпечення інноваційної діяльності за рахунок банківського кредитування (з 33,7 % у 2008 р. до 38,3 % у 2011 р.). Причинами слабкої спрямованості ресурсів банків на інноваційну діяльність є: низький рівень їх капіталізації; домінування короткострокових кредитів у кредитному портфелі банків, що пов'язане з нестачею довгострокових пасивів; висока вартість кредитних ресурсів; відсутність правового врегулювання державного гарантування та страхування кредитів на інновації.

Рівень капіталізації небанківських фінансових установ, таких як страхові компанії (СК), недержавні пенсійні фонди (НПФ) та інститути спільного інвестування (ІСІ) дуже незначний. Їх загальні активи в 17 разів менше банківських і складають усього 56,6 млрд грн, або 5,2 % ВВП. Це пояснюється тим, що сектор небанківських фінансових установ, особливо НПФ і ІСІ, знаходиться на етапі становлення, недостатністю на внутрішньому ринку надійних фінансових інструментів і відсутністю ліквідного і прозорого фондового ринку. Отже, основним інвестором, з огляду на низьку капіталізацію небанківських фінансових установ мають стати банки. Однак, це можливе лише за умови їх захисту від ризиків, пов'язаних із наданням кредиту.

Список літератури

1. Статистичні матеріали офіційного сайту Державного комітету статистики України / [Електронний ресурс]. — Режим доступу: <http://www.ukrstat.gov.ua>.
2. Статистичні матеріали офіційного сайту Державного агентства з питань науки, інновацій та інформатизації України / [Електронний ресурс]. — Режим доступу: <http://dknii.gov.ua>.
3. Статистичні матеріали офіційного сайту Національного банку України / [Електронний ресурс]. — Режим доступу: http://www.bank.gov.ua/control/uk/publish/article?art_id=36807&cat_id=36798.